

Nr 185.

Av herr **Jacobsson m. fl.**, om anslag till den svenska folkhögskolan i Birkas.

I statsverkspropositionen till innevarande års riksdag har under åttonde huvudtiteln (255) upptagits ett understöd åt den svenska folkhögskolan i Birkas inom republiken Estland. Till nämnda folkhögskola har alltsedan år 1923 utgått ett anslag å extra stat. Anslagsbeloppet — från början 2,000 kronor — utgår från och med år 1925 med 5,000 kronor. Sistnämnda belopp föreslås nu skola utgå jämväl för budgetåret 1935/1936.

Förutom nu nämnda understöd hava några svenska statsanslag icke utgått till understöd åt den svenska folkminoriteten i Estland, utan hava genom enskild hjälpverksamhet vissa bildningsinstitutioner nödtorftigt upprätthållits. Sålunda har riksföreningen för svenskhetens bevarande i utlandet genom sin Stockholmsförening och enskilda donatorer i görligaste mån sökt tillmötesgå de framställningar om ekonomiskt bistånd, som framförts från Estlandssvenskt håll och då särskilt från dessa utlandssvenskars sammanslutning »Svenska Odlingens Vänner». Dessa framställningar hava i första hand avsett understöd för befrämjandet av Estlandssvenskarnas starka bildningssträvanden, och då närmast upprätthållandet av den svenska folkhögskolan i Birkas, det svenska gymnasiet i Hapsal och den svenska folkskolan i Reval (Tallinn).

Vad först angår Birkas folkhögskola har denna bestått under en lång följd av år. Läroanstalten har som ovan nämnts alltsedan år 1925 åtnjutit ett anslag från svenska staten av 5,000 kronor för år och från estniska staten likaledes ett, ehuru betydligt mindre bidrag. Även här har anslaget från estniska staten numera betydligt beskurits. Föreståndaren för skolan är agronom, och avlönad lärare i de humanistiska ämnena saknas. För att möjliggöra anställandet av en sådan lärarkraft samt för verkställandet av vissa förbättringar i fråga om ekonomibygnaderna har ett ytterligare anslag ansetts erforderligt. Folkhögskolans stora betydelse för att giva allmog ungdomen en ytterst nödvändig utbildning i jordbruk och lanthushållning har vitsordats från skilda håll bland annat av Sveriges diplomatiska representanter i Estland. Birkas folkhögskola är sålunda den viktigaste stödjepunkten för den svenska allmogebefolkningens praktiska utbildning och betyder oerhört mycket för dess möjlighet att höja sin ekonomiska standard.

Utöver vad nu nämnts må framhållas att enligt oss lämnade upplysningar folkhögskolan för närvarande tynges av skulder uppgående till mellan 4,000 och 5,000 kronor, uppkomna till en del på grund av den svenska valutans dåliga ställning under några år i förhållande till den estniska va-

lutan. Styrelsen för Svenska Odlingens Vänner har sålunda måst upptaga lån, och institutionen häftar sedan lång tid tillbaka i skuld till skolans föreståndare och en del vid gården anställda arbetare. Med hänsyn tagen till nämnda omständigheter läser styrelsen för Svenska Odlingens Vänner ingivit framställning om ytterligare statsanslag å 3,000 kronor, vilket belopp synes oundgängligen nödvändigt.

Vad angår *Hapsals svenska gymnasium* må framhållas, att detta gymnasium tillkom år 1931 tack vare en donation från rikssvenskt håll å 25,000 kronor. Detta belopp skulle utgå med 5,000 kronor för år räknat under fem års tid. På grund av den svenska valutans fall och gymnasiets utvidgning hava dessa donationsmedel långt före detta visat sig otillräckliga. Genom riksföreningens försorg hava visserligen ytterligare penningmedel tid efter annan anskaffats, men det oaktat ter sig gymnasiets framtid ytterst vansklig. Om också för framtiden liksom för närvarande kan påräknas ett mindre bidrag av estniska statsmedel (2,000 kronor för år), är detta också allt vad som med viss grad av sannolikhet kan påräknas. Det belopp, som ytterligare erfordras, torde böra beräknas till cirka 7,000 kronor för år. Ett belopp av 14,000 kronor torde sålunda vara oundgängligen nödvändigt för kommande läsår, varav för lärarlöner cirka 12,000 kronor samt för administration, stipendier och bidrag till elevhem cirka 2,000 kronor.

Betydelsen av vidmakthållandet av denna läroanstalt framgår därav, att de estniska myndigheterna numera stipulera avlagd avgångsexamen från gymnasium såsom villkor för inträde i folkskoleseminarium. Då de svenska folkskolorna i Estland uppgå till ett antal av cirka 35, visar detta nödvändigheten av, att ett betydande antal svenskar erhålla förutbildning vid svenskt gymnasium, för att sedermera kunna vinna inträde i seminarium och så småningom bestrida lärartjänster i de svenska folkskolorna. För kommunalsekreterarbefattningarna erfordras juridisk utbildning, för de Estlandssvenska prästerna akademisk teologisk examen, för lärarna vid folkhögskolan examen från gymnasium med därpå följande fackutbildning o. s. v. Gymnasiet i Hapsal är sålunda grundstenen för upprätthållande av en högre utbildad grupp inom den Estlandssvenska folkstammen, ur vilken dess ledare och funktionärer skola hämtas. Kan Hapsals svenska gymnasium icke uppehållas på en tillräckligt hög nivå, kommer det att bliva omöjligt för de svenska landsdelarna att erhålla de nödvändiga funktionärerna ur sina egna led. Ett statsanslag av åtminstone 2,000 kronor vore mer än väl av nöden.

Vad sedan angår den *svenska folkskolan i Reval* må framhållas, att denna skola i snart 20 år utfört ett betydelsefullt arbete hos Revals stads svenska befolkning. Elevantalet har uppgått till ett 30-tal, fördelat på sex klasser. Estniska staten har emellertid nu reducerat sitt anslag till skolan, varför en brist på cirka 1,700 kronor skall komma att föreligga i budgeten för läsåret 1 augusti 1934—1 augusti 1935. Under det gångna läsåret har verksamheten i skolan, ehuru med svårighet, kunnat upprätthållas endast tack vare det oegennyttiga arbete, som utförts av skolans lärare, delvis utan ersättning. Skulle denna folkskolas verksamhet väsentligen inskränkas, bleve detta an-

tagligen synnerligen ödesdigert för svenskheten i Reval. Med lärarantalets begränsning komme nämligen skolan enligt gällande föreskrifter att reduceras till en 4-klassig läroanstalt, vilket i sin tur skulle medföra, att eleverna måste förr eller senare övergå till estnisk eller tysk folkskola, då 6-årig undervisning är obligatorisk. Föräldrarna komme i detta läge säkerligen att föredraga att låta sina barn helt gå i någon av nu nämnda skolor, där de ändock senare hade att fullfölja sin skolplikt. Den svenska folkskolans uppehållande såsom 6-klassig skola är sålunda ett kardinalintresse för de svenskspråkiga invånarna i Estlands huvudstad. Ett statsbidrag från Sverige av 1,000 kronor torde tillsvidare kunna möjliggöra skolans fortsatta existens.

För här ovan berörda ändamål borde sålunda anslås sammanlagt ett belopp av 6,000 kronor per år. Den Estlandssvenska befolkningen saknar tyvärr för närvarande varje möjlighet att med egna medel bestrida dylika kostnader. Ännu existerar icke en burgen bildad klass, som kan träda hjälpende emellan och övertaga ledningen av den svenska minoritetens undervisningsväsen. En rikssvensk hjälpaktion, åtminstone tills vidare, är *oundgänglig* såvida man icke vill riskera stagnation och tillbakagång för Estlandssvenskarna. Framhållas må också att Frankrike och England upprättat egna gymnasier i Reval och även på annat sätt där driva en energisk kulturpropaganda. Så mycket större skäl bör det vara för Sverige att nu bispringa Estlandssvenskarna, i all synnerhet som en sådan hjälpaktion ses med tillfredsställelse av den estniska majoriteten. En målmedveten rikssvensk hjälpaktion nu betyder för Estlandssvenskarna den värdefullaste av all hjälp, nämligen *hjälp till självhjälp*.

Visserligen har hittills bidrag utgått från rikssvenskt håll till vidmakthållande av skolväsendet bland våra till omkring 8,000 uppgående stamfränder i Estland, men detta är på intet sätt jämförligt med den hjälp de andra minoriteterna i Estland åtnjuta av sina stamfränder. Sålunda har, trots Tysklands stora ekonomiska svårigheter efter kriget, varje tysk i Tyskland för varje tysk i Estland utgivit mer än 10 gånger så mycket, som varje svensk i Sverige offrat på varje Estlandssvensk. Det har synt oss vara en ofrånkomlig hederssak för Sverige att bispringa de i ekonomiskt betryck stadda Estlandssvenskarna i deras strävan efter bildning och framåtskridande.

De penningmedel, som från enskilt håll lämnas för nu omförmälda ändamål, hava visat sig långt ifrån tillräckliga. Det har därför synt oss vara nödvändigt, att ett något högre statligt understöd än det som för närvarande utgår för bildningsändamål måtte tilldelas våra fränder på andra sidan Östersjön.

Under åberopande av vad som sålunda anförts få vi hemställa,

att riksdagen måtte för budgetåret 1935/1936 bevilja ett anslag till *den svenska folkhögskolan i Birkas* på 8,000 kronor.

Stockholm den 22 januari 1935.

C. Gösta Jacobsson.

Alf Meyerhöffer.

John Gustafsson

i Välsnäs.

